

MOLITVA DANAS

Ovo je predavanje održano na jednom međunarodnom kongresu svećenika u rujnu 1975. god. Na nekoliko mjesta autor upozorava na svoja djela: »Führung zur Meditation«, Zürich-Köln 1974. (Hrvatski prijevod »Meditacija — temeljna ljudska dimenzija«, KS, Zagreb 1975.); Übungsbuch zur Meditation, mit Schallplatte«, Zürich-Köln 1974; »Leben aus der Tiefe«, Zürich-Köln 1975. Predavanje je objavljeno u časopisu »Lebendige Seelsorge«, 1/1976., str. 28—35. Preveo L. Oreč. — Nap. ur.

Mnogim ljudima, pa i mnogim svećenicima, danas je teško moliti; teško im je razvijati svoj molitveni život i u njemu doći do zrelosti.

S druge strane, molitva je nužna za naš život. Isus je mnogo molio. Četrdeset dana je proveo u pustinji (Mt 4, 1), rano ustajao na molitvu, nekada provodio noći u molitvi, i učio da treba moliti bez prestanka (Lk 4, 42; 6, 12; 18, 1).

Ovdje bi na malo stranica trebalo reći nešto što bi poslužilo našoj molitvi danas.

A) Poteškoće

Potrebno je najprije vidjeti neke poteškoće i zapreke koje danas smetaju zdravom i dubokom molitvenom životu.

1. Na prvom mjestu možemo spomenuti *duh vremena*. Mi precjenjujemo tehnički svijet oko sebe, zaokuplja nas jednostran prirodoznanstveni stav u odnosu prema stvorovima, vrednovanje usmjereno samo na korist i uspjeh, porast nevjere. Posebno treba naglasiti pojavu koja se može izraziti ovim riječima: »U zapadnom svijetu čovjekovo JA pobjeglo je u glavu«. To znači: ljudi žive namjerno jednostrano, racionalno, svrhovito, a premalo vode računa o smislu i dubini života. Zbog toga su kod većine ljudi opustjele nutarnje dubine. Mnogi mladi ljudi posežu za drogama da nutrinu pobude na život. Drugi traže meditaciju. Idu čak u Indiju da tamo nauče meditirati i iznova dohvatiti životnu dubinu. Milijuni se pridružuju meditativnom pokretu Mahariši koji po Americi, Evropi i po ostalim kontinentima stječe pristaše i pokušava uvesti ljude u njihovu dubinu. Nama se nameće pitanje: Zar ljudi ne bi mogli naći u našoj Crkvi to što traže?

2. Druga je zapreka *neprijateljski stav prema meditaciji* u samoj Crkvi, koji je veoma raširen i koji je tvorio ili i još tvori mentalitet u Crkvi. Ovdje, između ostalog, treba spomenuti jednostranu *racionalnu*

i abstraktnu teologiju koja prije svega gleda na jasne pojmove a malo vodi računa o konkretnoj i živoj stvarnosti Božjoj i o njegovoj biblijskoj Objavi. Malo se pazi na nutarnje životne procese i iskustva. U religioznom životu se često odveć naglašava ono što čovjek čini (podsjećam na onu »zaslužiti nebo«), a ne toliko na primanje Božjeg djelovanja u nama. S tim je povezan *moralizam* koji pita samo što je »dopušteno« što »zabranjeno«, što je smrtni, što laki grijeh. Zatim dolazi *legalizam* i *juridizam*, koji prije svega gleda na pozitivne zakone i njihovo vršenje. I na kraju *formalizam*, koji se zadovoljava vanjskim izvršenjem propisa. Sjetimo se samo done-
davno raširenog stila liturgijske prakse. To dolazi do izražaja u katehezi i propovijedi i poizvanjuje kršćanski život. Molitveni život i život s Bogom smatraju se dobrovoljnim viškom za neke. Zaboravlja se vrijednost sabra-
nosti, mira, tišine, dubine i nutarnjosti, a najvažnijim se smatra učinak, napor i izvršenje dužnosti. U takvom se mentalitetu stvara klima nepo-
godna za molitveni život i drugovanje s Bogom. To se protivi Isusovu duhu i životu (*Usp. Meditacija . . .*, str. 9—19).

3. Iz tih jednostranosti nastaju posebne poteškoće za *svećenika* i nje-
gov odnos prema *Časoslovu*. On često troši na *Časoslov* sve svoje vrijeme i sposobnosti što ih ima za molitvu. Ako ga je izmolio, misli da je učinio sve što je važno. Tako *Časoslov* postaje izvršavanje juridičke dužnosti, učinak i aktivizam. Čovjek želi izbjeći grijeh, izvršiti dužnost, možda i steći zasluge, ali ne dozrijeva. Ne nastaje nutarnjost, ni dubina, ni duhovnost koja bi mogla prijeći na druge ljude i za njih postati plodnom. Tako je *Časoslov* postao grobom pobožnosti mnogih svećenika. Oni zane-
maruju primarno, a vrše sekundarno. Primarno je vjera i ljubav, nutar-
njost i uronjenost, živo drugovanje s Bogom i meditacija, kojom bi molje-
nje *Časoslova* kao i sve svećeničko djelovanje moralo biti prožeto. Posljedica je nedostatak dozrelih učitelja duhovnog života, da i ne govo-
rimo o raširenom stilu činovničkog pastorala.

B) Putovi i pomoć

Imajući u vidu poteškoće tražit ćemo pomoćna sredstva i putove za molitvu. Mogli bismo ih nabrojiti mnogo, ali uzet ćemo ih samo šest koji su centralni i sposobni iz temelja obnoviti molitvu svećenika i laika.

1. Ispravna slika o Bogu

Osnovna je pretpostavka za molitveni život da molitelj ima ispravnu sliku o Bogu, prije svega onakvu kakvu nam pruža Sveto pismo. Između ostalog podsjećam na usporedbe o izgubljenom sinu, izgubljenoj drahmi, na Isusove govore u Ivanovu Evanđelju na Izaiju, štoviše na cjelinu biblijskih izričaja. O tom ne možemo sada opširnije govoriti. Ali to je

važno i osnovno pomoćno sredstvo koje upotrebom raste i postaje polazište za živ molitveni život.

Mnogi ljudi pitaju: »Gdje je Bog?« i ne nalaze odgovora koji bi ih zadovoljio. Većina njih misli fizikalno pa krivo postavljaju i samo pitanje. Međutim, mi moramo odgovoriti osobno i egzistencijalno, ako će naš odgovor biti dostojan Boga i za našu molitvu koristan. Na to pitanje dobro i točno odgovara jedan mudrac mladiću ovom pričom:

»Bog je za *mnom*, jer od njega dolazim; on mi je oslonac i snaga koja me podupire.

Bog je *preda mnom*, jer od njega mi neprestano dolazi rijeka darova i dužnosti, često i po ljudima koje sretam. I uvijek sam na putu prema njemu, jer idem k njemu.

Bog je *ispod mene*. On nosi moje biće. Bez njega bih potonuo u ništa

Bog je *iznad mene*. On me gleda i upravlja i pokazuje mi pravi put.

Bog je *oko mene*. Ja dolazim k njemu sa svojim pogreškama. On me grli kao Otac izgubljenog sina i čvrsto me drži u naručju. Već u psalmima piše: S leđa i s lica ti me obuhvaćaš (Ps 139, 5).

Na koncu, Bog je *u meni*. On daje radost i mir mojoj nutrini, ljubav i strpljivost, pouzdanje i veliko iščekivanje. Bog je u najdubljoj dubini moje nutrine (usp. *Leben aus der Tiefe*, 17).

Tko meditira taj odgovor, tko ima takvu sliku o Bogu, kod toga se može razviti živ odnos prema Bogu, koji će naći svoj izraz u molitvi.

2. Ponavljanje riječi

Kao drugo pomoćno sredstvo spominjemo vrlo jednostavan i dubok način molitve. On se sastoji u tome da često ponavljamo važne riječi molitve. Tako je molio Isus u smrtnoj borbi na Maslinskoj gori kad je govorio: »Neka ne bude moja volja nego tvoja« (Lk 22, 42). Kratke rečenice ne smetaju razumijevanju. Svatko ih može razumjeti, i djeca i priprosti ljudi. Ali one prodiru u dubinu i mogu čovjeka preobraziti i učiniti ga pravim moliteljem.

Evo nekoliko primjera. Danas se mnogo cijeni jedna kratka molitva u Istočnoj Crkvi. Ona glasi: »Isuse Kriste, Sine Božji, smiluj nam se!« Neki je molitelji ponove i tisuću puta na dan, kako nas izvještava poznata knjiga »Iskrene pripovijetke ruskog hodočasnika«. (Na njemačkom izdao E. Jungclausen, *Aufrichtige Erzählungen eines russischen Pilgers*, Freiburg 1974.). Tako se mogu izgovarati riječi čežnje, zahvale, pouzdanja, ljubavi, kao npr.: »Pogledaj, Bože, kako sam siromašan! — Gospodine, mislim na tebe! — Sve za te! — Aba, Oče! — Gospodine, hvala ti! — Vjerujem, Gospodine, pomози moju nevjeru! — Gloria tibi Domine! — Laus tibi Christe! — Ti me ljubiš, ja te ljubim! — Ti si u meni, ja u tebi!«

Ako se te molitve izmole *jedanput*, malo djeluju. Ako se izgovaraju *ponavljajući* više puta, djeluju u dubinu duše i otvaraju nas za Boga.

Ponavljanje djeluje kao umjetno disanje kod čovjeka koji se duši. Nakon duljeg ponavljanja vraća se opet prirodno disanje. Slično je i ovdje: ponavljanje molitve *oživljava čovjeka u njegovoj dubini*. Što više ponavlja, to više moli iz dubine i ono što izgovara ustima nastoji ostvariti u svojoj dubini, a to samom voljom ili jednokratnom molitvom ne bi nikada postigao.

Ponavljanje ima još veći učinak. Ono vodi čovjeka u *sabranost i mir*. *Zaštićuje* ga od jakih utjecaja okoline i pomaže mu da *sve dublje dolazi k sebi i k Bogu*. Površinsko JA ustupa mjesto dubinskoj osobnosti. Čovjek sve više postaje ono što u stvari po svojoj naravi jest. Budi se kao biće koje ima svoje korjene u Bogu i koje je stvoreno za Boga. Tako postaje uistinu čovjek, čovjek koji živi iz Boga i za Boga.

Napokon, ponavljanje molitve može prijeći u *put k meditaciji*. Čovjek siđe u svoje dubine i tu boravi skladno ponavljajući svoj govor Bogu.

3. Prilagođivati se Bogu

Treće je pomoćno sredstvo: sve više se Bogu prilagođivati. Bog se nama objavio u riječi Evanđelja i u životu svoga Sina Isusa Krista. On trajno ostvaruje u nama djelo svoje ljubavi. Na taj Božji govor i djelovanje mi moramo *odgovoriti* u molitvi i Bogu se sve više *prilagoditi*. Tako stupamo u zajedništvo s njim. Prilagođivanje se događa, kako znamo, u vjeri i ljubavi, u molitvi i djelovanju. Na osobit način ostvaruje se pak u sve dubljim *obraćenjima*. Obraćanja su za nas koraci u još veću *zrelost*.

Njih se može na više načina izraziti i ostvariti. Poslužimo se dobro izabranim molitvama koje ćemo ponavljati i zapaziti ćemo da to mnogo koristi nama današnjim ljudima.

S malo riječi u njima možemo *izraziti* duboka obraćenja i čistu ljubav. Ako ih ponavljamo, urastamo u osjećaje koje one u sebi kriju. Ponavljanjem također *nadvladavamo naš nutarnji otpor*, rastvaramo okorjelost u sebi i svladavamo kriva uvjerenja. Tako se sve dublje obraćamo. Ponavljanjem se također vježbamo u zreloj vjeri i živoj ljubavi. Ovaj primjer bi nam mogao to razjasniti:

Naiđem na molitvicu: »Gospodine, radi sa mnom što hoćeš«. Možda ću se na prvi mah prestrašiti tih riječi. Ali doskora zapažam: to moram reći. Ako tako ne molim, ne vjerujem da me Bog doista ljubi. Počinjem shvaćati da o Bogu mislim kao o kakvom moćnu čovjeku koji može svoju silu zlorabiti. Ako usvojim tu molitvu i ponavljam je, ona će me izmijeniti do u najdublje dubine moje svijesti. Najprije se događa neki prodor. Čovjek počinje dozrijevati za zajednicu s Bogom, pun vjere, nade i ljubavi. Zatim dolazi do nove slobode. Bog postaje arhitekt njegova života i njegova ga mudrost i ljubav sve više zahvaća. Čovjek počinje živjeti pod Božjim vodstvom. Sudjeluje u Božjim planovima i njegovoj ljubavi. Prila-

gođuje se Bogu i postaje sposoban da ga Bog vodi dalje prema višim stupnjevima molitve.

Spomenimo i druge molitve u kojima dolazi do izražaja prilagođivanje Bogu, obraćenje, dozrijevanje i jedinstvo s njime: »Vodi me tako kako ću te najbolje proslaviti«. Tko tako moli, Boga ljubi. Štoviše, stavlja glavno težište svog života u Boga.

Ako čovjek i u teškoj situaciji moli: »Gospodine, vjerujem u tvoju ljubav«, on je u stanju osloniti se na Boga, prilagoditi se njegovu vodstvu i živjeti iz njegove ljubavi. — Jedna druga molitva obraćenja upravljena je Kristu. Potječe iz Evanđelja po Ivanu kao riječ Ivana Krstitelja: »Ti moraš rasti, ja se umanjivati.« Tko bi tako želio moliti u svim životnim zgodama pa to ponavlja, doživi potpuno oslobođenje. Izručuje svoj život Kristu i dobiva ga stostruko natrag.

Takvom molitvom nasljeđujemo svece. Sveti *Franjo Asiški* ponavljao je cijele noći na La Verni: »Bog moj i sve moje!« Čini se da je u toj kratkoj molitvi sažeto sve predanje Bogu. Ona je izraz najveće zrelosti.

To bi, dakle, bilo treće pomoćno sredstvo: prilagođivanje Bogu, njegovoj riječi, njegovim planovima i prilagođivanje Kristu do u najdublje dubine duše, a to se vježba ponavljanjem kratkih molitvica.

Evo i mjerila za ocjenu takvih molitava. One moraju biti *jednostavne i da se mogu ponavljati*; uz to moraju izražavati dubok *životni stav* kršćanina. Tada možemo u njima izraziti svoju čežnju i cijelo svoje biće. One prodiru u nas, preobražavaju nas i sve više nas otvaraju Bogu.

4. *Pneumatička struktura našeg života*

Četvrto je pomoćno sredstvo: prihvatiti *pneumatičku strukturu kršćanskog života*. U nju moramo vjerovati i iz nje živjeti. Ona nam kaže: Krist, naš Gospodin i Učitelj, koji je uskrsnuo i živi s Ocem, uključuje nas u svoj život i u svoju molitvu. Zato nam je dao svoga Duha. Po njemu Krist živi i djeluje u nama (2 Kor 3, 17). To vrijedi za Crkvu kao cjelinu (sjetimo se Duhova) i za pojedinca (vjera, krštenje, potvrda). Mi smo, dakle, »u Kristu Isusu«, kako Pavao ponavlja stotinu puta, mi smo »pneumatični ljudi« (usp. 1 Kor 2). Stoga moramo moliti u Duhu kojega nam je Bog darovao.

Karizmatički pokreti nas u ovo naše vrijeme usmjeruju prema molitvi u Duhu Svetomu. Svatko je od nas o tome nešto čuo, barem nakon duhovskog bogoslužja 1975. u crkvi svetog Petra u Rimu koje je desetak tisuća pristaša tog pokreta slavilo s papom Pavlom VI. Čini mi se da je dobro naći vezu s karizmatičkim pokretom. Međutim, i samo Sveto pismo izričito nas upozorava na molitvu u Duhu Svetomu.

Mora nam biti jasna razlika između dvije vrste molitve. U jednoj se čovjek sam od sebe obraća Bogu, zahvaljuje, slavi, moli. Sve to čini u svijesti: ja se obraćam Bogu. — U drugoj kršćanin već zna da ga je Bog

počeo k sebi privlačiti. Zna da je kršten i da Duha Božjega nosi u sebi. Stoga se ne obraća Bogu samostalno i izolirano nego se povjerava Božjem djelovanju u svom srcu. I Časoslov počinje riječima: »Otvori, Gospodine, usne moje«. Čovjek ne čini nešto *pred* Bogom nego *s njim*. On pušta da ga vodi Kristov Duh koji u njemu živi i djeluje. Svjestan je činjenice da sve što se događa u njegovoj molitvi djeluje sam Bog u dubini njegove duše. Ovu drugu vrstu molitve moramo iznova učiti.

A kako ćemo to činiti? Najbolje u *meditaciji*. Tu učimo ovu vrstu molitve, tu ona dozrijeva. Odbacujemo aktivizam, vlastito naprezanje, uspjehe pred Bogom i druge pogrešne stavove i, puni vjere i ljubavi, prepuštamo se Bogu. Ako tako molimo, u nama se razvija duhovni život. Dolazi radost, mir, strpljivost, otvorenost, ljubav, nutarnja punina, zajedništvo i jedinstvo s Bogom i s našom braćom i sestrama.

Ovdje nam se odmah postavlja još jedno pitanje: kako ćemo opet naučiti meditaciju i kontemplaciju? I kako ćemo poučavati druge? Kako ćemo mi nemirni i brzopleti ljudi našeg vremena doći do mira, sabranosti, opuštenosti, dubine i nutarnjosti?

5. Meditativna iskustva dalekog Istoka

Na putu do meditacije mogu nam bitno pomoći meditativna iskustva dalekog Istoka, kao npr. ona iz zen-budizma i joge. Pravi je dar da su došla do nas ta iskustva u ovom vremenu žurbe. Želimo li se njima poslužiti, moramo promatrati čovjeka kao cjelinu, a ne samo kao dušu. Čovjek je duševno-tjelesno jedinstvo. Uvođenje u meditaciju polazi od tijela.

U tečajevima za meditaciju počinje se tjelesnim vježbama. Njima se sudionici oslobađaju ukočenosti, pritiska, nemira, žurbe, i nepotrebnih napetosti i dolaze do opuštenosti ili *eutonije* i do naravnog i opuštenog tjelesno-duševnog stanja.

Na drugo mjesto dolazi *osnovna vježba* u kojoj poučavamo sudionike u držanju tijela, ispravnom disanju, poniránju u se i ponavljanju riječi i dovodimo ih u stanje koje odgovara meditaciji i nju omogućuje. Pri tom se služimo meditativnim iskustvima dalekog Istoka. Izvor je te vježbe u zen-budizmu, a ponavljanjem riječi prilagođena je zapadnom čovjeku. Iako se vježba može pravo razumjeti samo vježbanjem, mi smo je ipak opisali s ovo nekoliko riječi.

Osnovna vježba uključuje ove elemente:

1. Čovjek koji želi meditirati zauzima uspravan sjedeći stav bliže tlu, npr. lotos-sjedenje ili sjedenje na petama, koje je bilo u običaju i kod svete Terezije Avilske u njezinim samostanima. Čovjek kleči i sjedi na

petama (u jednom dijelu našeg naroda postoji takav običaj i zove se »klečanje na malim koljenima« — op. prev.).

2. Čovjek počinje *naravno disati*. Ne diše grudima nego ošitom. Kao djeca svi smo tako disali. Ne dišemo aktivno nego puštamo da se disanje događa samo od sebe. Takvim disanjem dolazimo do opuštenosti koja je preduvjet duhovnog poniranja.

3. U ritmu disanja *težište bića* se spušta od glave u dubinu trupa, u *donji dio tijela*. Tada nije središte osobe u glavi nego u njegovu prirodnom mjestu. U Japanu se takav stav zove »hara« i tamo je to glavni cilj odgoja.

4. Nutarnje poniranje mnogo lakše uspijeva ako se ritam disanja poveže s ove *četiri riječi*:

Kod *izdisanja* koje traje *dva takta* govori se: »pustiti-spustiti«. I pri tom se spuštamo unutra u svoju dubinu.

U *predahu* između izdisanja i udisanja, dakle u trećem taktu, govori se »biti jedno« (misli se na jedinstvo s vlastitim temeljem).

Kod *udisanja*, u četvrtom taktu, govori se »pripustiti« (dah) ili »postati nov« (opširnije u *Meditacija . . .*, str. 51—86).

Tim se vježbama čovjek sasvim opusti, postaje mirniji, sabraniji i nutarniji. Što se pri tom događa?

a) Ostavljamo svoje malo, površinsko JA i poniremo u dubinu svoje duše i u njezine neizmjerne tajne. Ostavljamo prazno umovanje i silazimo u području nutarnjih iskustava. Time se nutrina budi na nov život i širi se. Dolazimo do svoga »bitnog JA«. Nove se snage u nama bude i prožimaju nas dajući nam mir i jedinstvo (usp. *Meditacija . . .*, str. 221—223).

b) Iznova postajemo *otvoreni za smisao i dubinu života*, stvari i braće ljudi. Budući da sve više dolazimo k sebi, postajemo sposobniji da dođemo do stvari i da se povežemo s drugim ljudima. Sve što ima smisla i dubine u stanju nam je dublje govoriti. Stvari, kao put, ljuska, stablo, tekstovi pjesnika i umjetnička djela, otvaraju nam svoju bit i ulaze u nas; mi se s njima sjedinjujemo. Taj proces nazivamo *naturalna meditacija*. Ona je pristupačna svakom čovjeku nezavisno o njegovoj vjeri (usp. *Meditacija . . .*, str. 130—192).

c) Kao *kršćani* primamo još veći dar. Mi poniremo ne samo u svoju dubinu nego i u Kristov Duh u nama. Njemu se sasvim pripuštamo. Puštamo da nas on prožme, oživi i preobrazi. Iz godine u godinu on postaje sve više naš životni princip.

Opisanom osnovnom vježbom učimo, dakle, nadilaziti našu aktivnost i diskurzivno razmatranje. Spuštamo se u nutarnju dubinu, u kojoj prebiva mir, šutnja i prisutnost i u kojoj djeluje Bog. Sva stvarnost kršćanskog života i svaka riječ Svetoga pisma može nas tada svojom nutarnjom dubinom iznova dirnuti, zahvatiti i preobraziti. I sama rječca »ti«, koju nam Bog upravi, u stanju nas je »probosti« (usp. *Übungsbuch*, 125).

Opisat ćemo cijeli postupak na jednom *primjeru*, iako ga istinski možemo upoznati samo vlastitim iskustvom. Uzmimo riječ »Abba-Oče«.

Počnimo najprije tom riječi zazivati Boga, svog Oca. Ponavljajmo je dulje vremena i ponirimo sve više u svoju dubinu.

Kad smo dospjeli do velike tišine u nutarnjosti, slijedi drugi stupanj. Znamo da je »Bog poslao u nas Duha svoga Sina koji viče: Abba-Oče« (Gal 4, 6) i koji »neizrecivim uzdisajima« (Rim 8, 26) posreduje za nas, kako to uči sveti Pavao. Mi se otvaramo tom nutarnjem procesu. On se združuje s našim zazivanjem. Uranjamo u to sveto događanje i pripuštamo se njemu.

Kad netko dozori u meditaciji, može prijeći na treći stupanj. On uviđa da je taj zov Duha u njemu zov i molitva Kristova. Krist je po svom Duhu prisutan u nama, on u nama živi (usp. 2 Kor 3, 17). Tako sve bogatstvo Kristove molitve struji u čovjeka koji meditira i smješta se u njemu. On je ustrajan u molitvi i ona ga preobražava. Molitva je došla do velike dubine (usp. *Leben aus der Tiefe*, 36—39).

Spomenuta osnovna vježba omogućila nam je pristup do tih dubina. Ona nas je dovela ne samo do mira, sabranosti i dubine, ona nas također vodi do bogatijeg ljudstva. Otvara nas za smisao i dubinu stvari i ljudi. Ona nas vodi u najdublje dubine u kojima djeluje Bog i u kojima Kristov život struji u nas i u nama jača. Od *nasljedovanja Krista* dolazimo do *sudjelovanja na Kristovu životu*. Naravno, to je proces koji traje godinama (usp. *Meditacija . . .*, str. 228—232).

6. Pozvani u mistiku

Takvo meditiranje nas može dovesti do *molitve mira* (pasivne molitve) koju mnogi označuju kao *početak mistike*. Na taj stupanj mistike svi smo pozvani. U pasivnoj molitvi aktivno i svjesno djelovanje ide sasvim u pozadinu. U tom stanju predajemo se Duhu Božjem i njegovu djelovanju u nama. Naša je molitva prije svega njegovo djelo, jer on je u nama ostvaruje. To je sudjelovanje na molitvi Isusa koji želi živjeti u nama. To je u stvari samo *primanje*. Naša je zadaća šutjeti, osluškiavati, otvarati se i sasvim se prepustiti Božjem Duhu (usp. *Übungsbuch*, 138—139).

Na to *pasivno djelovanje* upućuje nas već usporedba o čokotu (Iv 15, 1 sl.). Loza živi primajući život od čokota. Tako i raste. To se pasivno djelovanje događa samo u dubini meditacije. A onda dalje raste. Ako smo na nutarnjem putu došli do te razine, onda ta životna struja zahvaća svu našu molitvu i sav život. Postajemo *propusni* za Boga i njegove planove, za njegovo djelovanje u nama i u drugima.

Mnogi su molitelji kršćanstva, osobito svećenici, pozvani na tu molitvenu zrelost i na takvu povezanost s Kristom. Strpljivo vježbanje i pouzdana ljubav u stanju su nas dovesti do tog cilja. Tada će nam biti razumljivo mnogo toga što čitamo kod velikih učitelja duhovnog života, kao npr. kod Terezije Avilske, Ivana od Križa, Ekarta i drugih.

To je, dakle, šesto pomoćno sredstvo: moramo znati da smo svi pozvani u osnovnu mistiku koju susrećemo u spisima Novog zavjeta, osobito kod Pavla i Ivana. Bog nas želi tamo voditi samo ako želimo ići za njim. No, treba krenuti na put.

C) Učinci

Spomenimo i nekoliko učinaka takve meditacije i molitve! Prvi je: živimo u trajnom procesu dozrijevanja. Ne smijemo zastati na pola puta, nego moramo učiti živjeti kao ljudi koji su »nanovo rođeni« i koji su »u Kristu Isusu«. Po meditaciji dolazimo sve više do dubokog i živog jedinstva s Bogom.

Dalje: naše svećeničko djelovanje postat će sve više *pasivno djelovanje* u kojem sudjeluju Bog i ljudi.

U liturgiji nećemo samo ispunjati rubrike. Ona će za nas i za narod postati življeni život. Kristov Duh će dolaziti sve više do izražaja. Svećenik će odsijevati sabranošću, mirom, radošću i blizinom Božjom, i ono što je u njemu prenositi će na zajednicu.

Propovijed proizlazi iz meditacije po starom pravilu »Contemplata tradere«. Božja riječ u nama postaje živa. Mi prenosimo što smo meditirali i iskusili, i u slušateljima budimo vjeru i ljubav.

Pastoralni razgovori neće više biti samo opomena i pouka nego će povlačiti sugovornika u fluid duhovnog života.

Zajedništvo u kršćanskim skupinama i zajednicama postaje *pneumatična horizontala*: svi se osjećaju povezani u Božjem Duhu. Što god se više daruju i vrše ljubav, tim veća je povezanost među njima. Suosjećaju s pneumom drugoga i, kako kaže Pavao, postaju »jedan u Kristu« (Gal 3, 28).

Sve ćemo postići, budemo li svaki dan iznova polazili na put meditacije. *Mahariši* zahtijeva od svojih sudionika 15 do 20 minuta meditacije izjutra i isto toliko navečer. Deseci tisuća to čine. Mi ne bismo smjeli za njima zaostati. Uzdajući se u Isusovo obećanje neprestano ćemo moliti za tu dubinsku molitvu. Tada će se ostvariti Isusova riječ: »Došao sam da imaju život, i da ga imaju u obilju« (Iv 10, 10).

D) Zaključak

Da završim. Pošli smo od svoje zadaće da postanemo molitelji. Spomenuli smo tri poteškoće koje stoje na putu molitvi danas. Zatim smo naveli šest pomoćnih sredstava za dozrijevanje u molitvi u našem vremenu: ispravnu sliku o Bogu, ponavljanje, prilagođivanje Bogu, prihvaćanje pneumatičke strukture našeg bića, meditativna iskustva dalekog Istoka i konačno naš poziv u mistiku Novog zavjeta. Na brojnim tečajje-

vima za meditaciju na kojima je do sada sudjelovalo oko 5000 ljudi, laika, redovnica i svećenika, iskusio sam što to praktično znači.

Dao Bog da u ovoj nevolji našega vremena doživimo novo proljeće duhovnog života u kontaktu sa svima koje je Bog pokrenuo na traženje kao što pokreće i nas. Ne živimo samo u vremenu poteškoća u molitvi nego i u vremenu nove čežnje za nutarnjošću. Moja je želja da svećenici sve više pomažu braći i sestrama koji traže pravi put do nutarnjosti živeći takav život pred njima i pokazujući im put.

Kardinal Suenens

NADATI SE!

Ja sam čovjek nade, ne radi ljudskih razloga ili iz prirodnog otpimizma, nego jednostavno zato što vjerujem da je Duh Sveti na djelu u Crkvi i u svijetu, znao svijet za to ili ne.

Ja sam čovjek nade, jer vjerujem da je Duh Sveti uvijek Stvaratelj koji daje svako jutro onome koji Ga prima, novu slobodu, dosta radosti i nade.

Ja sam čovjek nade, jer znam da je povijest Crkve duga povijest, sva puna divota Duha Svetoga. Pomislite na proroke i svece, koji su u teškim časovima bili čudesna sredstva milosti koji su bacali na put jako svjetlo.

Vjerujem u iznenađenja Duha Svetoga: Ivan XXIII. bijaše jedno takvo iznenađenje, a Drugi vatikanski sabor drugo. Nismo očekivali ni jednog ni drugog. Zašto bismo pomišljali da je Bog i njegova ljubav sada iscrpljeno?

Nadati se dužnost je, a ne luksuz. Nadati se ne znači sanjati, nego naprotiv: nadati se znači pretvoriti san u stvarnost.

Blago onima koji se usude sanjati i koji su spremni platiti to velikom cijenom da se njihov san ostvari u životu ljudskom.

Preveo: Srećko Bošnjak